

Особливості вивчення твору Марини Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» у школі

Лілія Овдійчук,

кандидат педагогічних наук, доцент
м. Рівне

У статті розкрито жанрово-стильові особливості твору Марини Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських», що пропонується для вивчення у 7 класі як частина пенталогії. На основі класичних та сучасних підходів до вивчення прозового твору автор подає власну концепцію опрацювання тексту через вибір шляхів, методів та прийомів роботи на уроках з урахуванням індивідуального стилю письменника: тематики та проблем, композиції, побудови сюжету, зображення персонажів, мовного оформлення.

Ключові слова: Марина Павленко, «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських», пенталогія, метажанр, романний серіал, фентезі, індивідуальний стиль, манера письма.

Оновлення програми з української літератури давно на часі, оскільки сучасне красне письменство для дітей поповнилося знаковими творами, урізноманітнілося за рахунок модифікації жанрів, збагатилося тематично, розширило коло проблем, раніше не охоплених або небажаних, незручних для письменників, уражених стереотипністю мислення, кон'юктурою, ідеологемами.

До проекту програми несміливо почали вводити твори сучасних авторів: Галини Малик «Злочинці з паралельного світу», З. Мензатюк «Таємниця козацької шаблі», В. Рутківського «Джури козака Швайки», М. Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» та ін. Треба сказати, що Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва давно поставив питання щодо необхідності перегляду шкільних програм із української та світової літератури на предмет включення творів новітньої літератури, неодноразово звертався до МОНу з аргументованими пропозиціями, ініціював громадське обговорення. Отже, частково програма для 5–9 класів з української літератури буде оновлена. Постає проблема методичного характеру: як вивчати нові тексти, коли навіть літературознавчих досліджень не густо, тим паче, друкуються вони у спеціалізованих збірниках ВНЗ, які, зазвичай, малодоступні учителям-словесникам. Тому ініціатива журналу «Українська література у загальноосвітній школі», що має на меті допомогти вчителю зорієнтуватися у нових реаліях літературного та методичного сьогодення, справді важлива і доцільна.

Мета статті – розкрити жанрово-стильові аспекти твору Марини Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» як частини пенталогії та особливості його вивчення у 7 класі.

Марина Павленко відома не тільки як письменниця. Вона науковець, літературознавець, художник-ілюстратор. Хоча писати почала, «відколи себе пам'ятає», проте не прагла прилучатися до представників красного письменства. Учителювала, захистила кандидатську дисертацію, фахово займалася літературознавчими студіями, автор багатьох методичних розробок. Як представник письменницького цеху, Павленко дебютувала зі збіркою віршів для дітей «Бузкові зошити» (1997), потім була «Чар-папороть» (2002), поезія для дорослих і книжка «дорослих» опові-

дань «Як дожити до ста» (2004). Згодом почав творитися своєрідний книжковий «серіал» про Русалоньку, що приніс широке визнання і популярність автору. Уже досвідченим майстром написані «Миколчині історії», книга казок «Півтора бажання (Казки старої Ялосоветиної скрині)», «Домовичок з палітрою» та «Марина Павленко про Павла Тичину, Надію Суровцову, Василя Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленку». Книги були поціновані не тільки читачами. Павленко стала переможницею багатьох конкурсів: «Гранослов» (Київ, 1996, 2002), «Привітання життя» (Львів, 1996), «Коронація слова» (Київ, 2004), конкурсу літератури для дітей та юнацтва «Портал» (2006), а також лауреатом літературної премії «Благовіст» та премії імені Михайла Чабанівського саме за романи для підлітків про Русалоньку із 7-В.

Перша частина пенталогії Марини Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» включена до шкільної програми для 7 класу. Нечасто твори сучасників стають «шкільною» класикою. Для цього пропонувані тексти мають відповідати певним канонам. Очевидно, що книжка про Русалоньку увійшла до кола дитячого читання завдяки актуалізації вічних тем та важливих проблем, які стосуються сучасних підлітків та непростих реалій їхнього життя у дорослому світі.

Попри більш як п'ятнадцятирічну «присутність» Марини Павленко у літературному процесі і вагомій здобутки, досліджень про її творчість небагато: рецензії З. Жук, Н. Марченко, І. Цимбал на твори, зокрема й на повісті про Русалоньку, оглядові статті [13], в яких твори письменниці згадуються в контексті сучасної дитячої літератури, а також окремі розвідки, присвячені аналізу її творчості (І. Гишук, Ю. Гончар, Т. Качак [3, 4, 6]), зокрема йдеться й про твори «Русалонька із 7-В...». Дослідники по-різному визначають жанр (шкільна повість, шкільний роман, краєзнавчий детектив, фентезі), дають критичний аналіз сюжету, композиції, образів (дехто, наприклад, І. Гишук вважає, що твір грішить мелодраматизмом, тому є прикладом кітчу в літературі). Така розбіжність у визначенні жанру та в оцінках не дає учителям впевненості, хоча й спонукатиме до пошуків і досліджень.

Автор статті зробила спробу визначити жанр та стильові особливості твору, спираючись на нові дослідження літературознавчої науки з цієї проблеми.

Проаналізувавши основні теоретичні положення про жанр [1, 2, 7], можна зробити висновок, що усі п'ять повістей про Русалоньку більшою чи меншою мірою створені за жанровими ознаками романів-фентезі та (за визначенням З. Жук) «краєзнавчого детективу» [5, с. 4]. Окремі літературознавці вказували на схожість зі шкільними романами. З цим можна погодитись тільки частково, оскільки для такого визначення недостатня «присутність» власне самої школи, шкільних буднів, проблем. Точніше, це може стосуватися окремих романів, а не всієї серії. П'ятикнижжя має також ознаки роману виховання, адже проблематика твору стосується важливих аспектів виховання найскладнішої категорії дітей – підлітків.

З огляду на це книжковий серіал М. Павленко має й ознаки метажанру. За класичною шестиступеневою класифікацією схема визначення жанру виглядає так: рід – вид – жанр – піджанр – його модифікація – асиміляція жанру. Усі книги М. Павленко про Русалоньку належать до епосу, за видовими ознаками це романи, точніше, романи для підлітків, про що свідчать розгалужені фабульні лінії та динамічність сюжету, ускладненість часопростору. За жанром це пригодницькі твори. Щоб визначити піджанр, варто зауважити, що кожен із романів циклу більшою чи меншою мірою має характерні риси романтичного, історико-краєзнавчого, пригодницького, детективного (деякі риси інтелектуального детективу), фантастичного (фентезі як різновид) жанрів. Окрім цього, у текстах наявні ліричні відступи, характерні ознаки телесеріалу (кожна із частин поділена на невеличкі розділи, які поетапно розгортають сюжет, є багато діалогів). Уперше зустрічаємося з Русалонькою-Софійкою, ще шестикласницею, у травні, наприкінці навчального року, і на канікулах уже 7-класницею, коли вона розплутує клубок загадкових історій з прокляттям роду Кулаківських. У другій частині Софійка на канікулах у таборі (серпень), третя частина – це передноворічні, новорічні, різдвяні події та початок весни, четверта частина – весна, завершення навчального року і вихід із тенет лабіринту, нарешті, п'ята, завершальна – канікули і літнє морське інтермецо Софійки.

Отже, автор обрала для втілення свого ідейно-художнього задуму жанр, що має ознаки романтичного, пригодницько-детективного, історико-авантюрного, містичного роману, який, асимілюючись із етнографічними, краєзнавчими, біографічними, мистецтвознавчими фактами, фотодокументами та іншими матеріалами, ліричними відступами, творить особливий цикл романів для підлітків, який умовно можна назвати **романним серіалом** (метажанр). Усі тексти, об'єднані у пенталогії, є цілісним художнім втіленням ініціації дівчинки-підлітка у доросле життя. Адже ініціація відбувається шляхом проходження головної героїні через різні стихії (елементи, першооснова, складові нашого світу): вогонь («Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських»), повітря («Русалонька із 7-В та Загублений у часі»), вода («Русалонька із 7-В проти Русалоньки із Білокрилівського лісу»), земля («Русалонька із 7-В у тенетах лабіринту») і наостанок камінь («Русалонька із 7-В, або Дуже морська історія»), відповідно до кожної з частин п'ятикнижжя (це стверджує й автор в одному з інтерв'ю [9]). Це певні випробування й очищення та завершення одного етапу життя на порозі вступу до іншого, більш дорослого. Таким чином, «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» – це пригодницько-детективний роман для підлітків з елементами фентезі.

Отже, учитель, визначаючи жанр, на уроці разом з учнями може провести евристичну бесіду, аби семи-

класники самі спробували зробити певні висновки. Запитання та завдання можуть бути такі: 1) Які сюжетні лінії у тексті? З'ясуйте час і простір, де відбуваються події. Чи густо населений твір? Який основний тип мовлення? Доведіть, що це епічний твір. Які ознаки вказують на те, що це роман для підлітків? 2) Знайдіть у тексті ознаки романтичного, пригодницько-детективного, історико-авантюрного, містичного характеру. Яке означення можна дати цьому роману для підлітків: романтичний, пригодницький, детективний, містичний, фентезі? Оберіть ті ознаки, які, на вашу думку, найбільше відповідають тексту. Поміркуйте, чи можна назвати твір краєзнавчим детективом? Аргументуйте свою думку.

Варіантів визначень може бути кілька, проте важливою є саме аргументація.

Щоб підійти до другої складової, означеної у темі статті, треба з'ясувати поняття стилю. Термін відомий літературознавчій теоретичній науці давно, хоча поняття змінювалося, коло його дефініції розширювалося. Те, що письменник має свій стиль, засвідчує рівень його майстерності і досвіду. Це манера письма, яка відображається на всьому: виборі тематики, проблем, жанру, викладу, зображенні персонажів, мовному оформленні. Як слушно зауважує П. Палієвський, «Стиль, коли починаєш його вивчати, нерідко виявляється раптом уже не стилем, а чим-небудь іншим, відступає вглиб, стає якоюсь частиною внутрішньої структури; «аналіз» щохвилини хапається не за те, що шукає. Складається враження, що це відблиск, який лежить на всьому, але його немає окремо, самого по собі: стилем позначені і характери, і обставини, і композиція, і сюжет тощо» ... «стиль – це домінанта художньої форми, її організуюча сила» [11, с.8].

«Індивідуальний стиль ми розглядаємо тут як головне поняття поетики, тобто тієї галузі теорії літератури, що зосереджується на питаннях змістової форми» [11, с.35].

Цей термін дає змогу окреслити особливості творчої манери митця: тематику, проблеми, композицію, сюжет, образи, жанр творів. Це надзвичайно важливі чинники, на яких базується аналіз творчості окремого письменника.

Отже, тема аналізованого роману – життя сучасного підлітка у реаліях сьогодення. Проблематика твору багатогранна: 1) дитина і дорослий світ: взаємовідносини: розуміння-нерозуміння; 2) проблема родової пам'яті і важливість родоходу у становленні людини; 3) проблема зайнятості підлітків; 4) підліток і сім'я; 5) проблема збереження духовної спадщини; 6) проблема переживання перших почуттів. Поставлені проблеми автор розкриває і вирішує через випробування своїх персонажів. Наприклад, покинутість дітей (Сашко, його сестри, Вадим) напризволяще одним із батьків або батьками спонукає дітей до вибору і до змін у житті: Сашко, наприклад, стає мамі опорою, заробляє гроші, у той час як Вадим, якого виховує бабуся, продовжує традицію їхнього роду, у якому «гроші ведуться, а щастя – ні»: гендлює, перепродує речі для своїх забаганок, які, зазвичай, не йдуть йому на користь (куриво, алкоголь). У Павленко комплекс морально-етичних проблем, основна з яких – дитина і дорослий світ – поєднується із соціокультурними, національно-патріотичними, естетичними. За масштабністю проблематики автор не забуває про адресата, який очікує динамічності сюжету, розкриття таємниць, опису пригод, незвичних, бурхливих, але цілком зрозумілих почуттів і відчуттів.

Учні самостійно можуть визначити проблеми твору. Їм треба запропонувати елементарну класифі-

кацію проблем: філософські, соціальні, національно-історичні, морально-етичні тощо. Деталізувати семи-класники можуть на основі тексту.

Особливості сюжету і композиції зумовлені саме адресатом і підпорядковуються авторській ідеї: простежити, як відбувається дорослішання й самоусвідомлення Софійки як особистості. Це своєрідний квест (у літературі фентезі – це особливий вид сюжету, опис шляху героя), подорож, шлях як мандри у часопросторі з благородною метою: допомогти іншим й одночасно – це дорога до себе (шлях у собі) внутрішньо іншої, зміненої. У 7 класі учням легко переказати сюжет і визначити композицію. Треба лише зауважити, що сюжетна лінія розгалужується ще й у минулому, тобто дві паралельні лінії співіснують і є взаємозалежні.

Дія у романі відбувається у наші дні, у пострадянський період, у часи незалежності України. Головна героїня Софійка живе звичними реаліями, однак вона потрапляє у чуже життя, занурюється у товщу часу, де спостерігає за тим, що відбувалося здавна (ще у позаминулому столітті) у роду Кулаківських-Мищенків і які причини призвели до прокляття роду Кулаківських. Поки героїня розплутує клубок з багатьма невідомими, читач отримує багато різної інформації (історичної, краєзнавчої), дізнається про нові риси характеру персонажів, співпереживає, думає, оцінює.

Персонажі зображені автором у гущі різних подій: побутових, суспільних, історико-культурних, завдяки чому перехрещуються долі, життєві стежки, зав'язуються нові стосунки. Майстерність письменниці у тому, що минуле і сучасність не просто природно переплетені долями героїв, а є породженням і продовженням Добра і Зла, втіленого у персонажах, їхніх вчинках, думках, справах.

Софійку бачимо як добру доньку, чудову сестричку, задушевну подругу, закохану дівчинку-підлітка, краєзнавця-любителя, дослідницю-пошуківця, зрештою, детектива. В одному з інтерв'ю на запитання, чи вигаданий образ Русалоньки, чи автобіографічний, М. Павленко відповіла: «Частково, мабуть, це справді я: кожен образ ми – хочемо того чи ні – пишемо трохи з себе... Але більше тут рис моєї старшої доньки Олі: тоді семикласниці, нині – студентки Київського художнього інституту» [8].

Згрупувати персонажів можна умовно: діти і дорослі, зокрема, Софійка, Сашко, Вадим, Ірина. Серед дорослих мама Таня, тато В'ячеслав, тітонька Сніжана, Валентин Білий, Сергій (Пустельник) – чоловік тітоньки, баба Валя, сусідка Щербанів. Окрім цих образів-персонажів, що живуть у реальному світі, є й інші, з якими Софійка зустрічається в минулому: це представники кількох родів: Мищенки, Кулаківські, Ягоди (Вишні). Зокрема, автор простежує два ланцюжки: Дмитро Мищенко – Михайло (Мішель, Мішка) Мищенко-Білий – син Мішки Білого (вусань із Кривих Колін) – Валентин Білий та Гордій – Яків – Василь (Васюня) – Іван – Анатолій Кулаківські, що репрезентують родовідні лінії та долі представників цих родів, які накопичували гріхи, каралися за негідні вчинки, деградували, занедбували духовний зв'язок між предками і нащадками. Автор кількома штрихами розкриває характерну рису Мищенків: «У всіх немовби подвійна душа. Усі хвалькуваті, брехливі, ненадійні» [10, с. 154]. Про Кулаківських читач дізнається із їхніх вчинків та реплік інших персонажів: «захланні, бісівський рід, проклятий рід».

Автор не заглиблюється у характеристику дорослих персонажів, не надто індивідуалізує їх. Зате дитячі образи значно рельєфніші. Автор наділяє своїх персонажів не тільки категоріальними рисами характеру:

добрий – злий, чесний – підлий, щирий – лукавий, але й дає мовну характеристику. Вадимова мова – суміш суржику, сленгу і блатного жаргону (компаха, база-рились, підрулив, врубайся, ситуйшен, бабки, сорі). Щодо головної героїні, то її мова багата, колоритна, рясніє гумористичними та іронічними звертаннями. Відчувається певна ідеалізація, проте М. Павленко вдалося уникнути солодкості, сентиментів і витворити тип дівчинки-підлітка, що виховувалася на кращих традиціях роду, глибинних зв'язках із предками. Таким чином письменницею осмислена історія українських шляхетних родин, які, попри все, сповідували вічні цінності й дотримувалися кодексу честі.

Ефективною є групова робота над образами. Першій групі дається завдання підібрати цитати для характеристики Софійки та Сашка; другій – Іри Завадчук та Вадима Кулаківського; третя група досліджуватиме образи Сніжани, Валентина та Пустельника; четверта – персонажів з минулого: Кулаківських та Мищенків; п'ята – образи дідуся та бабусі Софійки, бабусі Вадима та баби Валі – сусідки Щербанів. Характеризувати персонажів можна за таким планом: портрет, думки і почуття, вчинки, риси характеру, оцінка іншими персонажами, авторське ставлення.

Сюжет у творах динамічний, але автор часто сповільнює його заради того, щоб розкрити почуття і переживання головної героїні твору, а також настрої, враження, роздуми: «Оце так! Софійчина прабабуся верхи їздила! От би й собі!.. Уявити лишень: вона, Софійка, мчить на баскому коні – вороному, з білими по коліна ногами... Мчить, гордо минаючи кафешку з ошелешеним Вадимом, який аж похлинувся кока-колою!.. А Ірка... В неї не тільки нігті позеленіли б від заздощів!...» [10, с. 94]. Хоча превалює розповідь, є й описи (портрети, пейзажі, інтер'єри). Вони вирізняються своєрідністю, бо передані через Софійчине бачення, тому й позначені особистісною оцінною характеристикою з романтичним, хоча частіше з гумористичним забарвленням. Наприклад, пейзаж: «Зате ранок був гідний пробудження! Сріблява зелень, яблуневий цвіт у густому сонячному соусі та нестримний пташиний щебет. До того ж канікули!!!» [10, с. 72]. «Призахідне сонце виблискувало на плесі усіма барвами веселки. І комарі не кусали – благодать!» [10, с. 125].

Наратор – особа, повністю «підпорядкована» Софійці, і є розповідачем, описувачем, тлумачем і спостережливим адвокатом усіх Софійчиних вчинків, думок, переживань, таємниць. Важливою деталлю є майстерне вплетання в основну розповідь екскурсів у близьку і далеку історію Уманщини. Здебільшого це стосується життя людей, що залишили свій слід на рідній землі. Краєзнавчі матеріали щедро розсипані у тексті. Історія «вросла» в землю, ліси, міста, села, річки, озера, ставки, її треба тільки відшукати у назвах: село Половинчик, містечко Вишнопіль, річка Кам'янка, Мищенський ліс, Відьмин ставок. Про все це Софійка дізнається з розповідей бабусі, дідуся, старих фото та під час мандрів у минулому. Автор використовує фольклорні зразки різних жанрів: легенди, родинно- та календарно-обрядові пісні, перекази, які вкладено в уста різним особам, але найчастіше читач сприймає їх через Софійку. Адже вона є слухачем і поціновувачем.

Цікаво поєднала Павленко реалізм з романтизмом, містикою, фантастикою, фентезі. Наприклад, описи того, що відбувається в місячну повню у порожній квартирі, поверхом нижче тієї, де проживає родина Щербанів, з привидами, незрозумілим гармидером, характерні для романтико-містичних творів. Проте особливість у тому, що автор не дає раціонального пояснення тому, що відбувається. Це пояснення

радше містично-романтичне, метафізичне – авторський варіант осмислення людського буття. Адже, справді, не завжди вдається знайти раціональне пояснення життєвим з'явам. Наприклад, стара шафа у квартирі, де живе Софійка з батьками, служить «зв'язковою» між минулим і сучасним, допомагає головній героїні розкрити таємниці прокляття роду Кулаківських, оскільки дівчинка натрапляє на старі газети, вирізки, фото, опиняється в іншому світі, де стає свідком давно минулих подій, може навіть дечому запобігти (наприклад, завдяки втручання Софійки та Сашка будинок Кулаківських оминула блискавка). Ще одна річ – коралі, які теж мають магичні властивості і є символом жіночого щастя й оберегом, який допомагає представниці роду, приносить щастя у подружньому житті, а Софійці служать своєрідною шапкою-невидимкою у її мандрах минулим.

Окрім цього, у творах Павленко є міфічні, містичні і фантастичні персонажі. Зокрема, це сліпий старець, якого зустріла невидима для інших Софійка у минулому. Він показав Софійці шлях до розгадки прокляття роду Кулаківських. Це архетип ще з народних казок («Названий батько»), що символізує Правду і Совість людську.

Для з'ясування особливостей стилю необхідно звернути увагу семикласників й на мову автора. Вона легка, добротна, смаковита, емоційна, приправлена гумором: «Вечір був теплий і духмяний. Дідусь іще порався по господарству, а вони сиділи на квітучому подвір'ї, били перших комарів і раювали у безконечних розмовах. Софійка, як завжди, розпитувала» [10, с. 92]. Діалоги позбавлені зайвих слів, короткі, динамічні, різнохарактерні: романтичні, драматичні, гумористичні: «– Що ж, поживемо – побачимо! То я пішла? – Стривай, а... а Чорнобілка як поживає? – Чудово! Передавала тобі мурковітання! – Добре! А що там Ростик?» [10, с. 116].

Манера письма Павленко найбільше розкривається через гендерний аспект. Досі в українській літературі побутували твори (й автобіографічні у тому числі), у яких розповідалося про дитинство, пригоди, життя хлопчиків (М. Стельмах, А. Дімаров, В. Нестайко, Б. Комар). До речі, твори цих письменників вивчаються в школі. Романи Марини Павленко у цьому сенсі є винятком. Життя сучасної дівчинки-підлітка чи не вперше стало предметом художнього дослідження (і таким чином хоча б частково вирівнює гендерно-літературну ситуацію у шкільній програмі). Автор описує усі дівчачі таємниці і клопоти (від почуття закоханості до дієти та сліз у подушку) в стилі жіночого письма, що цілком логічно. Проте ці описи приправлені доброю посмішкою і гумором.

Учні (а учениці найперше) із задоволенням виконують завдання: знайти в тексті описи, що виявляють жіноче письмо. Наприклад: «Тітоньці шилася розкішна весільна сукня. Вітально засновано м'яким прозорим шовком, закидано мережаними стрічками, обсіпано атласними трояндочками... Убрання буде справжнісіньким дивом – Софійка передчувала це, щогодини бігаючи до вітальні милуватися. Мама з тітонькою шитимуть його власноруч» [10, с. 7]. «Що ж усе-таки вдягти? Бузкова футболка не дуже личить до заколки-соняха. Чому не

роблять ще й заколки-бузок? Змінити зачіску? Ще подумає... Чи все-таки жовту футболку?» [10, с. 74].

На завершальному етапі вивчення першої книжки про Русалоньку варто звернутися до передостаннього епізоду, у якому описано Софійчин сон про майбутнє. Запитання до учнів: Чи умотивований такий епілог? Чи хотілося б вам такої розв'язки? Чому? Романтичне чи реалістичне завершення книги? Якою ви бачите кінцівку твору?

На підсумковому етапі варто запропонувати учням завдання творчого характеру (на вибір): «Лист одному з героїв», «Літні канікули Софійки: як я їх уявляю», «Інтерв'ю з автором Русалоньки (власні запитання)», переказ одного із епізодів від першої особи.

Таким може бути опрацювання першої частини пенталогії Марини Павленко у 7 класі. Важливо донести учням естетичну цінність тексту, у якому відображено життя сучасної дівчинки-підлітка у реаліях сьогодення, сучасні проблеми, які існують у світі дітей і дорослих, їхнє взаємопереплетення. Автор продовжила традицію творення талановитої літератури для дітей в нових умовах сьогодення через власну манеру письма, стиль викладу, поєднання різноманітних жанрових форм та модифікацій.

Література

1. Бовсунівська Т. В. Когнітивна жанрологія та поетика: [Монографія] / Т. В. Бовсунівська. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 180 с.
2. Галич О. А. Вступ до літературознавства: підручник для студ. вищ. навч. закл. / О. А. Галич; Держ. навч. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 288 с.
3. Гишук І. Коктейль «Русалонька» [Електронний ресурс] // І. Гишук – Режим доступу: <http://www.barabooka.com.ua/koktejl-rusalon-ka/>
4. Гончар Ю. Сім Русалок Марини Павленко [Електронний ресурс] // Гончар Ю. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2010/11/16/sim-rusalok-vid-marynapavlenko/> >ЛітАкцент
5. Жук З. Детективи та стара шафа // Друг читача. – 2007. – №10. – С.4.
6. Качак Т. З життя однієї Русалоньки: історія перша [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.barabooka.com.ua/tetyana-kach>
7. Копіянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. – Львів: Паіс, 2005. – 368 с.
8. Павленко Марина: «На літературну стежку мене «виштовхали» батьки». Інтерв'ю підготувала Дар'я Дяченко <http://uman.info/ua/news/maryna-pavlenko-na-literaturnu-stezhku-mene-vyshtovhaly-batky-163>
9. Павленко Марина: «Пишу, як для себе». Інтерв'ю. П'ятниця, 09 листопада 2012, 16: 14 Спілкувалась Софія КРИМОВСЬКА [Електронний ресурс] / Джерело: <http://04744.info/personaliji-umani/item/1722-maryna-pavlenko-pyshu-yak-dlya-sebe>
10. Павленко М. Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських. – Вінниця: Теза. – 2011. – 220 с.
11. Палиевский П. В. Постановка проблемы стиля / П. В. Палиевский // Теория литературы. Т. 3. Стиль. Произведение. Литературное развитие. – М. : Наука, 1965. – С.7–33.
12. Сакулин П. Н. Теория литературных стилей. – М. : Мир, 1927. – 74 с.
13. Сучасна література для дітей: огляд [Електронний ресурс] / Джерело: <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5828>
14. Українська література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/zvyazki-z-gromadskistyut-zmi/gromadske-obgovorenyya/8891>

В статье раскрыты жанрово-стилевые особенности произведения Марини Павленко «Русалочка из 7-В, или Проклятие рода Кулаковских», которое предлагается для изучения в 7 классе как часть пенталогии. На основе классических и современных подходов к изучению прозаического произведения автор предлагает собственную концепцию анализа текста посредством выбора путей, методов и приемов работы на уроках с учетом индивидуального стиля писателя: тематики и проблем, композиции, построения сюжета, изображения персонажей, языкового оформления.

Ключевые слова: Марина Павленко, «Русалочка из 7-В, или Проклятие рода Кулаковских», пенталогия, метажанр, романский сериал, фэнтези, индивидуальный стиль, манера изложения.